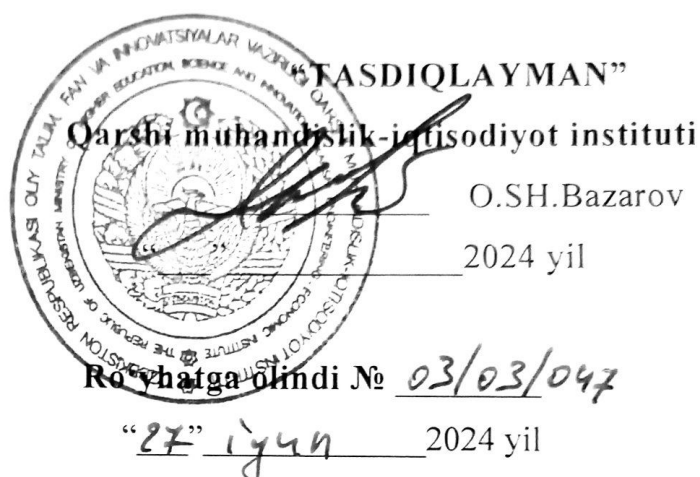

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

QARSHI MUHANDISLIK-IQTISODIYOT INSTITUTI

YER HUQUQI VA KADASTRI ASOSLARI
FANINING O‘QUV DASTURI

- Bilim sohasi: 700 000 – Muhandislik, ishlov berish va qurilish sohalari
- Ta'lim sohasi: 720 000 – Ishlab chiqarish va ishlov berish sohalari
- Ta'lim yo'nalishlari: 60722500 – Geodeziya, kartografiya va kadastr (qurilish)

Fan/modul kodi EHKA3504		O'quv yili 2024-2025	Semestr 5	Kreditlar 4
Fan/modul turi majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 4
1	Fanning nomi	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Yer huquqi va kadastr asoslari	60	60	120
Asosiy nazariy qism (Ma'ruza mashg'ulotlari)				
2.				
<p>1.Bo'lim. yer huquqi tushunchasi.</p> <p>1.mavzu. Yer huquqi fani maqsad va vazifalari.</p> <p>Umumiy ma'lumot.Yer huquqi fani. Yer konunchiligining asoslari. Jamiyat rivojlanishning zamonaviy sharoitda kadastrning o'rni. Invsntartaiyann rinojlanitirish tarnxi</p> <p>2-Mavzu. Yer huquqining manbalari</p> <p>Yer va xuquqiy munosabatlar tamoyillar. Yer huquqiy munosabatlari tizimi. Turlar bo'yicha zaxiralarni tasiflash. Davlat kadastirlarining yagona turlarini tasniflash. Inventarizatsiyaning asosiy bo'limlari.</p> <p>2.Bo'lim. Yer xuquqiy munosabatlarning tushunchasi va turlari</p> <p>4-mavzu, Yer huquqining tushunchasi, xususiyatlari va manbalari tizimi.</p> <p>Yer huquqining konstitutsiyaviy asoslari. Yer munosabatlarini xuquqiy tartibga solish usuli. Yer munosabatlarini xuquqiy tartibga solishning ijobiy usuli.</p> <p>5-mavzu. Yer huquqiy munosabatlarining tushunchasi va tasnifi.</p> <p>Yer huquqiy munosabatlari tushunchasi. Yer huquqiy munosabatlarining tasnifi. Umumiy holat. Yer qonunchiligining asosiy vazifalari. Yer qonunchiligining asosiy prinsiplari. Yer to'g'risidagi qonun xujjatlari.</p> <p>3-Bo'lim. O'zbekiston Respublikasida yerning huquqiy normalari va yer munosabatlarining rivojlanishi.</p> <p>6-Mavzu. Yerning huquqiy normalari.</p>				

Yer huquqiy munosabatlarining tuzilishi. Yer qonunchiligining yerga oid xuquqiy normalari. Yer xuquqiy munosabatlarining subektlari. Inventarizatsiya tushunchasi, uning maqsadi va kulami. . Inventarizatsiya rivojlanitirishning asosiy xususiyatlari. Jamiyat rivojlanitirishning zamonaviy sharoitda kadastrning o'rmi. . Inventarizatsiyaning rivojlanitirish tarixi.

7-Mavzu. Yer yer-xuquqiy munosabatlarining obyekt sifatida.

“Yer” tushunchasi O'zbekiston Respublikasida yer munosabatlarini rivojlanitirish tendinsiyalari. Yer asoslari- qonun hujjatlari. Yerdan foydalanganlik uchun to'lovlarning umumiy tushunchasi. Yer solig'i va uning stafkalari. Yer solig'i bo'yicha imtiyozlar. Ijara.

8-Mavzu. O'zbekistonda yer huquqining vujudga kelishi va rivojlanishi.

1917-yilgacha O'rta osiyoda yer huquqining paydo bo'lishi tarixi. 1917-yilda qabul qilingan “Yer to'g'risida” qaror. O'zbekiston yer xuquqining rivojlanishi 1970-1990-yillar. Mustaqillik yillarida O'zbekistonda yer munosabatlarini tartibga solish.

4-Bo'lim. O'zbekiston Respublikasi yer qonunchiligining tavsifi.

9-Mavzu. O'zbekiston Respublikasi yer qonunchiligining umumiy tavsifi.

Yer huquqining manbalari. O'zbekiston Respublikasining konsitutsiyasi mamlakatning asosiy qonuni sifatida. Yer munosabatlarini qoidalari normalari. Yerni muxofaza qilishning umumiy maslalar. Yerlardan foydalanish va ularni muxofaza qilish ustidan nazoratni amalga oshiruvchi organlar. Tabiatni xuquqiy muxofaza qilish.

10-Mavzu. O'zbekiston Respublikasining yer munosabatlarini tartibga soluvchi qonunlari.

Yer munosabatlarining tasnifi. O'zbekiston Respublikasining aloxida axamiyatga ega bo'lgan yer munosabatlarini tartibga soluvchi qonunlari. O'zbekiston Respublikasi qonunlari yer xuquqining maxsus manbai sifatida.

5-Bo'lim. O'zbekiston Respublikasining yerga egalik shakli.

11-mavzu. Yerga egalik qilishning obektlari va subektlari.

Yer xuquqiy munosabatlarining subektlari. Yer xuquqiy munosabatlarining obektlari. Yer fondining toifalari. Yer fondini davlat tomonidan boshqarish tushunchasi, xususiyatlari va tizimi. Yer fondining davlat boshqaruvi organlari tizimi. Yer fondi davlat boshqaruvi organlarining vakolatlari.

12-mavzu. Yerga egalik

Yerga egalik tushunchasi va xususiyatlari. Yerga egalik qilishning turlari va shakllari. Yerga egalikning paydo bo'lishi, o'zgarishi va tugatilishi uchun asoslar. Yer kadastrini shakllantirish xuquqiy va moliyaviy jihatlari. Xuquqiy kadastr. Fiscal kadastr. Ko'p funksiyali kadastr.

13-mavzu. Yerga bo'lgan xuquqiy xuquqlari tushunchasi.

Yerga mulk xuquqi. Xaqiqiy xuquqqa ega bo'lgan belgilar. yerga mulk xuquqining turlari. Yerga bo'lgan xuquqning vujudga kelishi asoslari. Ko'chmas mulk bilan bog'liq bitimlar turlari.

14-mavzu. Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarining xuquq va majburiyatlari.

Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarning xuquqlari. O'zbekiston Respublikasining qonun hujjatlarida o'z aksini topgan. Yer egalari va yerdan foydalanuvchilarning majburiyatlari.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar.

Amaliy mashg'ulotlar uchun quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1-mavzu. Respublikamizda davlat yer kadastrini yaratish va yuritishning xuquqiy asoslarini belgilavchi normativ-xuquqiy hujjatlar bilan tanishish

2-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan xuquqlarni ro'yxatga olish

3-mavzu. Ro'yxatga olish hujjatlarini tuplash va ularni yuritish uslubiyati bilan tanishish.

4-mavzu. Fermer xo'jaligi yer mayonlarini ro'yxatga olish

5-mavzu. Korxonalar, muassasa va tashkilotlarda yer hisobini yuritish

6-mavzu. Fermer xo'jaligi xududida yer hisobini yuritish

7-mavzu. Xo'jalik bo'yicha o'rtacha banitet ballarini aniqlash

8-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olishni rad etish uchun asoslar bilan tanishish.

9-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan mulk huquqlarni, shu jumladan servitutlar to'g'risidagi bitimlar va bu huquqlarga doir boshqa cheklashlarni davlat ro'yxatiga olish tartibi bilan tanishish.

10-mavzu. Yer uchastkalariga bo'lgan huquqlarni davlat ro'yxatiga olish vaqtida tuman (shahar) yer kadastrini daftarga kiritiladigan ma'lumotlar tartibi bilan tanishish

11-mavzu. Respublika bo'yicha yer resurslarining xolati to'g'risidagi Milliy hisobotni tuzish

Amaliy mashg'ulotlar multimedia qurilmalari bilan jihozlangan

auditoriyada bir akademik guruhga bir professor o'qituvchi tomonidan o'tkazilishi zarur. Mashg'ulotlar faol va interaktiv usullar yordamida o'tilishi, mos ravishda munosib pedagogik va axborot texnologiyalar qo'llanilishi maqsadga muvofiq.

III. I. Laboratoriya ishlarini tashkil etish bo'yicha ko'rsatmalar.

Fan bo'yicha laboratoriya ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

III. II. Kurs loyahasini tashkil etish bo'yicha uslubiy ko'rsatmalar.

Fan bo'yicha kurs ishlari namunaviy o'quv rejada ko'zda tutilmagan.

IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar

Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular:

1. Davlat yer kadastrini to'g'risidagi normativ huquqiy hujjatlar mazmuni va mohiyati

2. Noqishloq xo'jalik korxonalarini yerlarini ruyxatga olish va hujjatlarini rasmiylashtirish

3. Sug'oriladigan hududlarda tuman yer balansini tuzishning o'ziga xos xususiyatlari

4. Tuman yer resurslari va davlat kadastrini hududiy xizmati boshlig'ining xuquq va majburiyatlari

5. Viloyat va Respublikada yuritiladigan yer kadastrining mazmuni va vazifalari. Viloyatda yer kadastriga oid ishlarni tashkil etish

6. Respublikada yer kadastrini ishlarini tashkil etish. Respublika yagona yer fondidan oqilona foydalanishni tashkil etish

7. Viloyatda yer balansini tuzish va tasdiqlash. Viloyatda yer baholash ishlarini tashkil etish va o'tkazish

8. Respublikada yer balansini tuzish va tasdiqlash. Respublika bo'yicha yer resurslarining holati to'g'risidagi Milliy hisobotni tuzish

9. Chet mamalakatlarida yuritilayotgan yer kadastrini tajribalari

10. Davlat yer kadastrini yuritishda qishloq xo'jaligiga mo'ljallangan yerlarning o'ziga xos xususiyatlari

11. Davlat yer kadastrini yuritishda aholi punktlari yerlarning o'ziga xususiyatlari

12. Davlat yer kadastrini yuritishda sanoat, transport, aloqa, mudofaa va boshqa maqsadlarga mo'ljallangan yerlarning o'ziga xos xususiyatlari

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi. uchastkalarini berish

	mexanizmlari.
3.	<p>V. Fan o'qitilishining natijalari (shakllanadigan kompetensiyalar)</p> <p>Fanni o'zlashtirish natijasida talaba:</p> <p>-O'zbekiston Respublikasining qonun xujjatlarida yer tuzish, kadastr va shaharsozlik faoliyatini ehtiyojlari uchun turli xil obektlar kartalarini tuzish. Yerdan foydalanish va uni muxofaza qilish sohasida munosabatlarini tartibga soluvchi meyoriy – xuquqiy xujjatlarning mazmunini bilish haqida tasavvur va bilimga ega bo'lishi;</p> <p>O'zbekiston Respublikasida yer munosabatlarini rivojlantirish tendensiyalari. Yer asoslari- qonun xujjatlari. Yerni imoratlarini va inshootlarni davlat ro'yhatiga olish bo'yicha kadastr ishlarini olib borish. Kadastr malumotlarni xar xil va boshqa maqsadlarda taxlil qilish va qo'llanishi ko'nikmalarga ega bo'lishi ;</p> <p>Ishlab chiqarish foydalanilayotgan axborot oqimlari va kadastrining avtomatlashtirilgan malumotlar bazalarini xamda zamonaviy asboblardan, uskunalardan va texnologiyadan foydalangan holda yer tuzish va kadastr ishlarini olib borishda foydalaniladigan malakasiga ega bo'lishi kerak</p>
4.	<p>VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ ma'ruzalar; ☐ interfaol keys-stadilar; ☐ seminarlar(mantiqiy fikrlash, tezkor savol-javoblar); ☐ guruhlarda ishlash; ☐ taqdimotlarni qilish; ☐ individual loyihalar; ☐ jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar
5.	<p>VII. Kreditlarni olish uchun talablar:</p> <p>Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma (test) ishni topshirish.</p>
6.	<p>VIII. Asosiy va qo'shimcha o'quv adabiyotlar hamda axborot manbalari</p> <p style="text-align: center;">Asosiy adabiyotlar</p> <p>1.Konstitutsiya Respubliki Uzbekistan. – T;-O'zbekiston, 2003.</p> <p>2.Zemelniy kodeks Respubliki Uzbekistan . – T.: Adolat, 2004.</p> <p>3.Zemelnoye pravo. Bogolyubov S.A.– M.; 2004.</p>

4.Zemelnoye pravo.Yusupova Z.G.Uchebnoye pravo.Kazan,2014g.-224 s
5. Zakonodatelniye osnovi ekologicheskoy politiki gosudarstva; sistema i klassifikatsiya, problemi kodifikatsii. Fayziyev SH.X./ Davlat va huquq., 2003. -№3.
6. "Ekologiya huquqi" Darslik. Mas'ul muharrir: M.B.Usmonov. – T; O'zbekiston yozuvchilar uyushmasi – Adabiyot jamg'armasi nashr, 2001.
7. Zemelnoye pravo: obshaya chast: prakticheskoye rukovodstvo / YE.V.Parukova; M-vo obrazovaniya Respubliki Belarus. Gomelskiy gos. Un-t im.F.Skorini. – Gomel: GGU im.F. Skorini, 2016. – 43s.
8. "Osnovi Gosudarstvennogo kadastra" Dacheva Y.A: Uchebnoye posobiye dlya VUZov TASI 2015g.
9. Avezboev S., Karaboyeva T. «Yer tuzish» T.- «ToshDAU» 2005.
Qo'shimcha adabiyotlar
1.Vremenniye metodicheskiye ukazaniya po inventarizatsii zemel selskix naselennix punktov v Respublike Uzbekistan Uzgeodezkadastr. GKKINP 18-018-99. – Toshkent, 2002. – 49s.
2.Vremennoye rukovodstvo po ustanovleniyu granits gorodov i poselkov dlya vedeniya gosudarstvennogo zemelnogo kadastra. Uzgeodekadastr. GKKINP 18-048-02. – Toshkent, 2002. – 11s.
3.Yediniy klassifikator zemel naselennix punktov Respubliki Uzbekistan Uzgeodezkadastr. GKKINP 18-010-98. – Toshkent, 2008. – 15s.
4.Zemelniy fond Respubliki Uzbekistan. T. Goskomzemgeodezkadastr. 2020 g
Axborot manbaalari
1. http://www.lex.uz
2. http://www.igis.land.ru – Informatsionniy «Kadastr».
3. http://parliameni.gov.uz/ru/laws/adopted
4. http://www.prin.ru/articles/
5. https://www.norma.uz/novoe v zakonodatelstve
6. https://regulation.gov.uz/uz/document/

7. <https://busgaaller.uz>

8. ygk.uz/sites/default/files/2016-2020.doc

9. <http://ced.uz/uzbekistanu-neobhodima-agrarnaya-reforma>

10. <http://www.myshared.ru>

11. www.worldwater.org/

12. <http://www.un.org/esa/search/>

7. Fan dasturi Qarshi muhandislik-iqtisodiyot institutining kengashida ko'rib chiqildi va kengashning 2024 yil _____ №__-sonli majlis bilan tasdiqlandi.

8. **Fan/ modul uchun ma'sullar:**

G.N.Aliqulov- QarMII, "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish"
kafedrasi dotsenti

9. **Taqrizchilar:**

SH.Niyazov. – «O'zdaverloyiha» DILI Qashqadaryo bo'linmasi bosh
muhandisi

K.Xujakeldiyev. – QarMII, "Geodeziya, kadastr va yerdan foydalanish"
kafedrasi dotsenti